

Innovació a l'ensenyament de la Geografia

11/2012 - Pedagogia. "Los profesores de Geografía, la innovación de la enseñanza y su profesionalización: el lugar de los materiales curriculares", la tesi doctoral de Viviana Zenobi, llegida al Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials de la UAB, pretén conèixer quin és el paper de determinats materials que s'utilitzen en l'ensenyament de la Geografia en l'elaboració de propostes innovadores dins dels currículums d'aquesta matèria. A més, també vol ajudar als organismes de gestió en la presa de decisions sobre la producció d'aquests materials millorant així la formació dels professors i incentivant aquesta innovació.

A Argentina, des de la dècada dels 90 s'estan desenvolupant canvis i reformes educatives en totes les jurisdiccions amb diversos graus i característiques. Aquests canvis curriculars són recolzats amb la producció de materials educatius tant pels organismes de gestió política com per les editorials.

A la Ciutat Autònoma de Buenos Aires (CABA) entre els anys 2005 i 2008, les integrants de l'equip de Geografia per al Nivell Mitjà de la Direcció de Currículum elaborem quatre materials que integren la col·lecció "Aportacions per a l'ensenyament. Nivell Mitjà. Geografia". Ells són: "Problemàtiques ambientals a diferents escales", "Relacions entre Estats: el cas de les plantes de cel·lulosa a Fray Bentos", "Vells i nous conceptes per a l'estudi dels espais rurals" i "Innovacions tecnològiques en la producció agropecuària". Aquesta producció va ser pensada des d'un marc de formació docent contínua ja que constitueix una proposta oberta i altament flexible atès que els seus propòsits finals són afavorir el diàleg amb i entre els professors sobre què significa ensenyar Geografia avui, a les nostres escoles i amb els nostres alumnes reals i alhora, incentivar el treball col·laboratiu en els processos innovadors que els docents produeixen diàriament a les aules i els que es pensen en els àmbits de la gestió educativa.

Aquesta investigació educativa enrolada dins de les perspectives interpretativa i crítica i que es recolza en les aportacions de l'enfocament biogràfic-narratiu, sorgeix de la formulació de diverses preguntes però també de la necessitat de confirmar i validar algunes idees posades en joc en l'elaboració dels materials i també, en la planificació d'un dispositiu original de treball col·laboratiu entre professors de Geografia. Les preguntes que han guiat el desenvolupament d'aquest estudi són les següents:

- A partir de quins criteris els professors de Geografia seleccionen materials per a la planificació i el desenvolupament de les seves classes?
- Quin tipus de pràctiques d'ensenyament elaboren a partir d'ells o inspirats per ells?
- Quins canvis han promogut en les seves pràctiques i en el seu pensament?
- Podem considerar que els dispositius -materials i instàncies de treball conjunt- col·laboren amb la formació docent i alhora, estimulen i enforteixen la seva professionalització?

Els materials per si mateixos no són suficients per impulsar pràctiques innovadores d'ensenyament de continguts geogràfics per tal motiu, per aquesta investigació es va organitzar un dispositiu -el seminari intern- que es va concebre com un espai de socialització i reflexió sobre pràctiques docents que al seu torn, havien afavorit la formació permanent i el desenvolupament professional dels professors de Geografia.

Els objectius d'aquesta investigació són els següents:

- Aprofundir el coneixement dels criteris posats en joc pels professors de Geografia quan seleccionen materials elaborats fora de l'escola.

- Conèixer i interpretar el tipus de pràctiques elaborades pels docents a partir d'ells.
- Comprendre i analitzar de quina manera els nous materials i les situacions i dispositius de formació permanent intervenen en les decisions didàctiques que assumeixen els professors.
- Avaluat dispositius i situacions de trobada, de diàleg, d'intercanvi entre docents i tècnics pensats per a l'articulació de coneixements específics, de socialització i avaluació de pràctiques d'ensenyament planificades a partir dels materials objecte d'aquest treball.
- Analitzar i avaluar de quina manera nous materials i un dispositiu de formació permanent influeixen en el desenvolupament professional de professors de Geografia.

En síntesi, aquesta investigació pretén aportar al coneixement, comprensió i interpretació del lloc que ocupen determinats materials curriculars en l'elaboració d'innovadores propostes d'ensenyament de continguts geogràfics i en el desenvolupament professional dels professors. Alhora, espera contribuir amb els organismes de gestió educativa en la presa de decisions en temàtiques referides a la producció i difusió de materials i al desenvolupament de dispositius que apuntin al desenvolupament professional dels docents.

Viviana Zenobi

Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura i de les Ciències Socials

Tesi doctoral: "Los profesores de Geografía, la innovación de la enseñanza y su profesionalización: el lugar de los materiales curriculares" de Viviana Zenobi, dirigida per Joan Pagès Blanch.